

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 676/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 v časti rozhodovania o náhrade trov povinnej obhajoby po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 (teraz sp. zn. 5 T 11/2015) po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume **750 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 676/2022 z 8. decembra 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie. Sťažovateľka sa v poradí druhou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 6/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Navrhuje tiež, aby ústavný súd opakovane prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov a priznať jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 500 eur.

2. Podstatou opakovane podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky je námietka, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu ňou namietaných základných práv (bod 1). Sťažovateľka rovnako ako vo svojej prvej ústavnej sťažnosti opisuje chronologický priebeh napadnutého konania, v ktorom bola opatrením okresného súdu č. k. 0 Tp/354/2014 z 8. júla 2014 ustanovená za obhajkyňu obvinenému [postup podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku a § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku]. V rámci inštitútu povinnej obhajoby zastupovala obvineného v prípravnom konaní až do podania obžaloby prokurátorom č. k. 4 Pv/412/12/1101-39 z 2. februára 2015. Okresný súd následne opatrením č. k. 2 T 6/2015 rozhodol podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku o zrušení ustanovenia obhajkyne z dôvodu, že pominuli dôvody povinnej obhajoby. Vzhľadom na ukončenie povinnej obhajoby podala sťažovateľka písomným podaním z 9. marca 2015 okresnému súdu vyúčtovanie trov povinnej obhajoby. Uviedla, že okresný súd vôbec nereagoval ani na urgencie a žiadosti sťažovateľky o rozhodnutie (písomné podania zo 7. decembra 2015, z 10. júna 2016, 21. septembra 2017, zo 14. februára 2019, z 3. februára 2020 a 27. októbra 2020). Sťažovateľka tiež podala 16. decembra 2020 sťažnosť na prieťahy predsedovi súdu, ktorý ju opakovane informoval o predĺžení lehoty na jej vybavenie. Sťažnosť na prieťahy bola okresným súdom vyhodnotená ako dôvodná (upovedomenie z 19. apríla 2021), pričom okresný súd uviedol, že predmetná trestná vec bola právoplatne skončená a o trovách povinnej obhajoby bude rozhodnuté bez zbytočného odkladu.

3. Ústavný súd o prvej ústavnej sťažnosti sťažovateľky rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021, právoplatným 14. októbra 2021, v ktorom konštatoval porušenie sťažovateľkou namietaných práv, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov a priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 500 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka dôvodí, že ide o jednoduchú právnu i faktickú vec, keďže v rámci predloženého vyúčtovania odmeny si celkovo uplatnila trovy za 16 úkonov právnych služieb. Prieskum hospodárnosti vykonaných úkonov okresným súdom teda nie je ani časovo náročný. Sťažovateľka ďalej upriamuje pozornosť aj na to, že odmena za obhajobu je odmenou za vykonanú prácu sťažovateľky a zdrojom jej príjmov. Tiež je potrebné zohľadniť aj tú skutočnosť, že povinná obhajoba bola realizovaná v rokoch 2014 – 2015, teda už viac ako osem rokov nemá sťažovateľka zaplatené za vykonanú prácu a vlastne tak úveruje štát, pričom nemožno opomenúť, že dochádza k inflácii, a teda aj znehodnoteniu odmeny. Sťažovateľka zdôrazňuje, že ani po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021 okresný súd vo veci nekonal, sťažovateľku žiadnym spôsobom nekontaktoval, čo predstavuje v jeho postupe takmer ďalší rok absolútnej nečinnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Podľa vyjadrenia okresného súdu č. k. 1SprV/637/2022 z 12. januára 2022 bola trestná vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 2 T 6/2015 spojená do konania vedeného pod sp. zn. 5 T 52/2009 a následne 26. februára 2018 bola vylúčená na samostatné konanie a ďalej vedená pod sp. zn. 5 T 11/2015. Po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 230/2021 bol súdny spis 15. decembra 2021 pridelený novému zákonnému sudcovi. Z dôvodu podanej sťažnosti obžalovaného ([REDAKOVANÉ], pozn.) bol súdny spis 15. marca 2022 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave, ktorý o sťažnosti rozhodol uznesením č. k. 4 Tos 37/2022 z 21. apríla 2022. Náhrada trov obhajoby bola sťažovateľke priznaná uznesením okresného súdu č. k. 5 T 11/2015 z 11. januára 2023.

5.1. Okresný súd o trovách obhajoby nerozhodol z dôvodu spojenia a následného vylúčenia veci na samostatné konanie, a tým vedené pod novou sp. zn. 5 T 11/2015. Poukazujúc na zaťaženosť predmetného súdneho oddelenia aj inými trestnými vecami poznačenými dlhotrvajúcimi a niekoľkoročnými pried'ahmi spôsobenými notoricky známou personálnou a materiálnou poddimenzovanosťou, okresný súd uviedol, že v napadnutom konaní priebežne konal a koná tak, ako je to vzhľadom na jeho zaťaženosť možné. Je potrebné brať na zreteľ aj dlhotrvajúce protipandemické opatrenia v súvislosti s ochorením COVID-19, ktoré objektívne znemožňovali súdu konať v predmetnej trestnej veci. K vzniknutým pried'ahom teda došlo z dôvodu nadmernej zaťaženosť tak zákonného sudcu, ako aj celého personálneho obsadenia okresného súdu a z dôvodu dlhotrvajúcej pandemickej situácie.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka vo svojej replike predostrela, že ku dňu podania repliky jej nebolo doručené uznesenie o priznaní odmeny obhajcu č. k. 5 T 11/2015 z 11. januára 2023 a trvá na podanej ústavnej sťažnosti. Okresný súd síce nedisponoval súdnym spisom viac ako jeden mesiac (k tomu bližšie bod 4 odôvodnenia tohto nálezu), čo však z hľadiska celkového času konania, ako aj z hľadiska času konania po právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu nie je významný čas. Okresnému súdu nič nebránilo v tom, aby rozhodol o trovách povinnej obhajoby bezodkladne po doručení nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 230/2021, teda ešte v roku 2021. Aj po vrátení spisu z krajského súdu bol okresný súd opäť viac ako osem mesiacov nečinný. Obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o personálnej, materiálnej poddimenzovanosti, ako aj zaťaženosť zákonného sudcu podľa sťažovateľky nemožno akceptovať, keďže jej prvá ústavná sťažnosť bola podaná po množstve žiadostí o rozhodnutie a sťažnosti na pried'ahy predsedovi súdu a okresný súd nerozhodol ani po doručení nálezu ústavného súdu. K obrane okresného súdu, čo sa týka pandemickej situácie spojenej s ochorením COVID-19, sťažovateľka uviedla, že okresný súd o trovách obhajcu nerozhodol od roku 2015, teda päť rokov do obdobia pandémie.

7. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov, doložených príloh a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstatou námietok v poradí druhej ústavnej sťažovateľky je, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu ňou namietaných základných práv (bod 1 odôvodnenia nálezu) nečinnosťou okresného súdu pri rozhodovaní o náhrade trov povinnej obhajoby. Keďže ide o opakovane podanú ústavnú sťažnosť proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd pristúpil k posúdeniu opodstatnenosti sťažovateľkou vznesených námietok v období po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021, teda od 14. októbra 2021 až dosiaľ (ďalej aj „posudzované obdobie“).

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

10. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky ESLP vo veciach *Robins* proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, *Beer* proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež *Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M.* Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 604.). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o ich náhrade v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietáhov.

11. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej orgán verejnej moci rozhoduje, správanie strán a postup samotného orgánu verejnej moci. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci.

12. Pokiaľ ide o spomínané kritériá, ústavný súd k nim podrobne zaujal svoje stanovisko a vyhodnotil ich podrobne už v predchádzajúcom náleze č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021, v ktorého odôvodnení uviedol všetky skutočnosti vedúce k jeho záveru o porušení sťažovateľkou namietaných práv (k tomu bližšie body 12 – 14 nálezu sp. zn. I. ÚS 230/2021). Pretrvávajúcu nečinnosť okresného súdu však možno konštatovať aj v posudzovanom období, a to v trvaní jedného roka, ktoré vzhľadom na celkovú dĺžku rozhodovania o trovách povinnej obhajoby, ako aj vyslovený príkaz ústavného súdu v náleze č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021 (bod 2 výroku nálezu) nemožno ospravedlniť ani nedostatočným personálnym obsadením okresného súdu, ani zaťaženosťou zákonného sudcu či pandemickou situáciou.

12.1. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že okresný súd rozhodol o trovách povinnej obhajoby sťažovateľky uznesením č. k. 5 T 11/2015 z 11. januára 2023 a plynule (16. januára 2023) pristúpil k realizácii procesných úkonov doručovania (§ 223 ods. 1 v spojení s § 234 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Súdny spis sa v čase rozhodovania

ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky nachádza na lehote do konca mesiaca február 2023, keď možno predpokladať nadobudnutie právoplatnosti spomínaného rozhodnutia.

13. Zohľadňujúc všetky skutočnosti relevantné pre danú vec, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 230/2021 z 29. septembra 2021 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezú).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosť'učinenia

14. Vzhľadom na to, že v čase rozhodovania ústavného súdu bolo o trovách povinnej obhajoby sťažovateľky rozhodnuté (hoci nie právoplatne) a v ďalšom postupe okresného súdu možno vidieť obnovenie plynulosti konania, ústavný súd už neformuloval nový príkaz všeobecnému súdu konať a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezú).

15. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľka v sťažnostnom návrhu požiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosť'učinenie v sume 3 500 eur. Svoj návrh odôvodnila tým, že ide o odmenu za obhajobu, ktorá je odmenou za prácu sťažovateľky a jej zdroj príjmov. Povinná obhajoba bola realizovaná v rokoch 2014 – 2015, teda už takmer šesť rokov nemá sťažovateľka zaplatené za vykonanú prácu a vlastne tak úveruje štát, pričom nemožno opomenúť, že dochádza k inflácii, a teda aj znehodnoteniu jej odmeny.

16. Pri určení primeraného finančného zadosť'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosť'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

17. Berúc do úvahy povahu veci, uplatnenú sumu trov povinnej obhajoby (1 924,26 eur) a konštatovanú nečinnosť okresného súdu v posudzovanom období, ústavný súd považoval priznanie sumy 750 eur za primerané finančné zadosť'učinenie (bod 2 výroku tohto nálezú) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezú).

VI.

Trovy konania

18. O náhrade trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nebolo potrebné rozhodnúť, keďže sťažovateľka ako advokátka nemusela byť v konaní právne zastúpená (§ 34 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a iné trovy jej nevznikli a ani ich náhradu nežiadala.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 16. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu